

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

СТ А Н О В И Щ Е

От: доц. д-р Камелия Николаева Цолова, доцент по гражданско процесуално право в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионално направление 3.6. Право /Граждански процес/ в УНСС.

Автор на дисертационния труд: **Васил Райчев Райчев**

Тема на дисертационния труд: **„Искове на кредитора в изпълнителното производство“**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №1434/05.06.2023г. на Зам. Ректор на УНСС

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал в докторска програма по Граждански процес в редовна форма на обучение в ЮФ на УНСС – гр. София, катедра „Частноправни науки“, зачислен със срок на обучение от 22.04.2020 г. до 22.04.2023 г., научен ръководител доц. д-р Таня Градинарова с тема на дисертационния труд „Искове на кредитора в изпълнителното производство“.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

2.1. Представеният дисертационен труд представлява първото цялостно и самостоятелно изследване на материята на два вида искове на кредитора, чиято цел е да се обезпечи ефективната му защита в изпълнителното производство – искът на кредитор в заповедно производство по чл. 422, ал.1 ГПК и на взискател по чл.464, ал.1 ГПК. Темата несъмнено е актуална, което ясно личи и от обилната тълкувателна практика на ВКС, провокирана от множеството спорни въпроси, възникващи при нейното прилагане.

2.2. Дисертацията е в обем от 257 страници, като включва: заглавна страница, увод, четири глави, разделени на параграфи и точки, и заключение. Има съдържание, списък на по-често използвани съкращения, библиография включваща 66 източника на български и 19 на други езици. Бележките под линия са общо 514.

В увода е очертан предметът и целите на научното изследване, мотивите за избор на темата с оглед на нейната научна и практическа актуалност, както и използваните методи на правно изследване. Глава първа е посветена на исторически и сравнителноправен преглед на защитата на кредитора в изпълнителното производство, като структурно са обособени три параграфа. Втора глава е озаглавена „Обща характеристика на исковата защита на кредитора в изпълнителното производство“ и се състои от четири параграфа, като се разглеждат понятията „кредитор“ и „взискател“, прави се сравнение между исковите, предмет на дисертацията, с общата искова защита на кредитора, както и със защитата на длъжника в изпълнителния процес. Глава трета и четвърта са озаглавени „Искът на кредитора за установяване на вземането по издадена заповед за изпълнение“ и „Искът на кредитора за оспорване на вземането на друг конкуриращ кредитор“. Двете глави имат идентична структура, включват по единнадесет параграфа, като по отношение на всеки от исковите са разгледани основните въпроси, характеризиращи го като защитно средство. В заключението са резюмирани основните приноси моменти, като са формулирани и предложения *de lege ferenda*.

Посочената в справката литература е дискутирана в съдържанието на научното изследване, като изключително добро впечатление прави коректната полемика с тезите, които не се възприемат, както и допълващите собствени аргументи относно тезите, които се възприемат от дисертанта. Същият подход е използван и по отношение на богатата съдебна практика, която е обсъдена и представена обстойно.

2.3. Избраната структура на дисертацията е логична и съответства на нейния предмет, но намирам, че може да бъде оптимизирана. В представения вид изследването е разделено на четири глави, като се наблюдава очевиден дисбаланс в обема и обсъжданата проблематика на глава втора в сравнение с останалите. Доколкото част от представените тези са намерили отражение и на съответното си систематично място, това

допълнително поставя под съмнение нуждата от нейното обособяване като отделна глава в дисертацията.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

3.1. Представеният дисертационен труд е посветен на интересна и сложна проблематика, която повдига множество теоретични и практически въпроси. В нея са идентифицирани и обсъдени всички основни аспекти в исковата защита на кредитора по всеки от двата вида иска, които са непосредствен предмет на изследването. Положителна оценка заслужава и използваният сравнителен подход към тях, като в резултат е представено пълно и всестранно изследване по предмета на дисертацията.

3.2. Работата разкрива задълбочените теоретични познания на автора в сферата на гражданското процесуално право, както и в редица други отрасли на правото, които са засегнати в изследването, както и възможностите му за провеждане на самостоятелно научно изследване. Дисертацията не оставя никакво съмнение относно възможностите на Васил Райчев умело да използва практически всички научни методи на изследване - исторически, сравнителноправен, логически, правно-догматичен и пр.

3.3. Друго несъмнено достойнство на дисертацията е задълбоченото познаване и боравене с богатата съдебна практика по материята, която е проучена и обсъдена детайлно и критично, което е позволило на дисертанта да засегне и теоретично осмисли практически всички спорни и дискуссионни моменти, а с това да увеличи многократно теоретичната и практическата значимост на дисертацията.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

4.1. В съдържателно отношение представената дисертация предлага редица тези и изводи с приносно значение, като например посочените от докторанта, че:

- в научното изследване е направен критичен и аналитичен преглед на съдебната практика по въпросите, свързани с исковете на кредитора по чл. 422, ал. 1 ГПК и по чл. 464, ал. 1 ГПК, на основата на които са достигнати собствени изводи по засегнатите проблеми;

- в дисертацията е направен обстоен анализ както на двата иска поотделно, така и в сравнителен план, като е изведено положението, че те обезпечават защитата на кредитора в различни аспекти;

- анализиран е характерът на преклузивния срок по чл. 415, ал. 4 ГПК, като е достигнат извода, че изтичането му преклудира възможността на кредитора да се ползва от издадената заповед за изпълнение, от фикцията, че искът е предявен на датата на подаване на заявлението, както и от внесената за заповедното производство държавна такса, но не погасява нито материалното право на кредитора (спорното вземане), нито процесуалното му право това вземане да бъде защитено по исков ред на общо основание;

4.2. Могат да се посочат и някои други основни изводи с приносно значение, като само част от тях са следните:

- убедителни са и следва да се подкрепят изводите, че въведените с чл. 140а.ал. 2, т. 7 и т. 8 ГПК възможности за съда в производството по чл. 422 ГПК и по чл. 464 ГПК да задължи страните да участват в процедура по медиация, когато е предявен иск за парично вземане с цена на иска до 25 000 лв., са неуспешни с оглед особеностите и на двете производства - (с.83 и с.178);

- приносен характер има анализът относно характера на порока, който възниква при смърт на ответник в заповедно производство в периода след подаване на заявлението, но преди депозиране на исковата молба, с която се предявява иск по чл. 422, ал. 1 ГПК, което аргументира и извода, че в този случай не следва да намери приложение приетото в т. 2 от ТР № 1 от 09.07.2019 г. по тълк. д. № 1/2017 г. на ОСГТК на ВКС – (с.104);

- несъмнена подкрепа заслужава и аргументираната теза, че при прекратяване на производството по чл. 422, ал. 1 ГПК, заповедта за изпълнение следва да бъде обезсилена (с.131-132).

- интересни са разсъжденията, свързани с въпроса дали отрицателният установителен иск по чл. 464, ал. 1 ГПК е оценяем, или неоченяем, като тезата и съображенията, подкрепящи възприемането му като неоченяем са убедителни, макар че по мое мнение това разбиране не може да се поддържа *de lege lata*, но със сигурност има значение като сериозно предложение *de lege ferenda* (с. 189-190);

- приносни моменти се съдържат и в анализа и достигнатите изводи във връзка с възможността на кредитора като ищец в производството по чл. 464, ал.1 ГПК да направи възражение за изтекла давност относно вземането на ответника-кредитор спрямо ответника-длъжник. (с.225-230, с. 234).

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Представените три публикации: „Защитата на кредитора срещу вземането на друг конкуриращ кредитор в духа на първите български граждански процесуални закони“ – Юридически свят, № 1, 2023; „За изменението на иска на кредитора за установяване на вземането му по издадена заповед за изпълнение“ – Търговско и облигационно право, № 5, 2023; „За иска на кредитора за оспорване на вземането на друг конкуриращ кредитор с предмет публично вземане.“ – Административно правосъдие, № 3, са по проблематиката на дисертацията и са част от представената работа.

Публикациите са в издания, които са включени в Националния референтен списък на съвременни български научни издания с научно рецензиране, който се поддържа от НАЦИД.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е изготвен коректно и е съобразен с нормативните изисквания.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

В дисертацията са аргументирани собствени становища на автора по практически всички спорни въпроси, идентифицирани в изследването, което е едно от неговите достойнства. Въпреки това, част от спорните тези неминуемо пораждат въпроси и препоръки, насочени към по-нататъшните научни търсения на дисертанта, като например:

- тезата, че искът по чл. 464 ГПК има „несъщински сурогационен характер“ не е напълно убедителна, включително и защото пренебрегва като частен случай, лишен от практическо значение, хипотезата, при която длъжникът е съдействал на привидния си кредитор, при което очевидно няма интерес от разкриване на несъществуването на неговото вземане (с.69, 74, 180, 224-225, 229);

- не намирам за ясна и безпротиворечива и тезата за нищожност на арбитражната клауза относно вземане, за което впоследствие е инициирано заповедно производство - ако нищожността е по чл. 26, ал. 2 ЗЗД поради невъзможен предмет, тогава тя е начална и не може да е поради това, че след сключване на споразумение, т.е. впоследствие, предметът е станал невъзможен, както се приема на с. 89;

- не споделям разбирането, че отрицателният установителен иск по чл. 464 ГПК може да е частичен, както съвсем коректно е отразено в дисертацията (с. 175). Като че ли част от разминаването в тезите се дължи и на различните виждания относно понятието за „частичен отрицателен

установителен иск“ – искът, че вземането на длъжника е в по-малък размер от отразения в изпълнителното основание, не е частичен, тъй като се иска установяване по целия размер на вземането. Частичен е искът за установяване, че вземането на конкуриращия взискател не съществува дори и до определен размер, при твърдение, че то изобщо не съществува. В този случай, ако се установи, че взискателят няма вземане дори и до по-малкия размер, то очевидно е, че няма вземане и за останалия, т.е. няма разлика в защитата, която ищецът претендира и може да получи при уважаване на частичния иск и на иска за целия размер на вземането.

- доста въпроси поставя и разбирането, че искът по чл. 464 ГПК може да е осъдителен, като например смущаваща ми се вижда тезата, че конкуриращият взискател може да бъде осъден да престава на съдебния изпълнител– (с. 215).

- на става ясно защо на отделни места се приема, че предмет на иска по чл. 422 „винаги е парично вземане“ – вж. напр. с.84,88,146, докато на съответните систематични места се приема, че може да става въпрос и за други вземания – напр. с. 77,85 и пр.

8. Заключение

В заключение на изложеното по-горе, убедено считам, че представеният за защита дисертационен труд на тема **„Искове на кредитора в изпълнителното производство“**, на редовния докторант **Васил Райчев Райчев**, отговаря напълно на нормативните изисквания, с оглед на което убедено ще гласувам положително на **Васил Райчев Райчев** да бъде присъдена образователната и научна степен **„доктор“** в професионално направление **3.6. Право/Граждански процес/**.

21.08.2023 г.

Гр. София

.....

(доц. д-р Камелия Цолова)

О P I N I O N

By Assoc. Prof. Dr. Kameliya Nikolaeva Tsoleva, Department of Civil Law at the Sofia University St. Kliment Ohridski, determined by Order No. 1434 / 05.06.2023 of the Deputy Rector of the UNWE for a member of the scientific jury for the public defense of a dissertation for the acquisition of the educational and scientific degree "doctor

Subject: dissertation for the acquisition of the educational and scientific degree "doctor" Professional field: 3.6 Law (Civil procedure)

Candidate: Vasil Raychev Raychev,

Thesis topic: CLAIMS OF THE CREDITOR IN THE ENFORCEMENT PROCEEDING

1. Information for the candidate

The candidate has been a full-time PhD student in a doctoral program on Civil Procedure at the Faculty of Law of the UNWE - Sofia, Department of "Private Law Sciences", enrolled with a term of study from 04/22/2020 to 04/22/2023, academic supervisor Associate Professor Dr. Tania Gradinarova with the topic of her dissertation "Claims of the creditor in enforcement proceedings".

2. General characteristics of the presented dissertation work

2.1. The presented dissertation is the first comprehensive and independent study of the matter of two types of claims of the creditor, the purpose of which is to ensure its effective protection in enforcement proceedings - the creditor's claim in order proceedings under Art. 422, paragraph 1 of the CPC and to a claimant under Article 464, paragraph 1 of the CPC. The topic is undoubtedly current, which is clearly evident from the extensive interpretative practice of the Supreme Court, provoked by the many controversial issues arising in its application.

2.2. The dissertation has a volume of 257 pages, including: a title page, an introduction, four chapters divided into paragraphs and points, and a conclusion. There is a table of contents, a list of more frequently used abbreviations, a bibliography including 66 sources in Bulgarian and 19 in other languages. Footnotes total 514.

The introduction outlines the subject and objectives of the scientific research, the reasons for choosing the topic in view of its scientific and practical

relevance, as well as the legal research methods used. Chapter one is devoted to a historical and comparative legal overview of the protection of the creditor in enforcement proceedings, with three paragraphs being structurally distinguished. The second chapter is entitled "General characteristics of the claim protection of the creditor in enforcement proceedings" and consists of four paragraphs, considering the concepts of "creditor" and "claimant", a comparison is made between the claims, the subject of the dissertation, with the general claim protection of the creditor, as well as with the protection of the debtor in the enforcement process. Chapters three and four are entitled " "The claim of the creditor for the existence of the receivable under an issued enforcement order" and " "The claim of the creditor to challenge the receivable of another competing creditor". The two chapters have an identical structure, including eleven paragraphs each, and in relation to each of the claims, the main issues characterizing it as a defence are discussed. In the conclusion, the main points of contribution are summarized, and proposals de lege ferenda are also formulated.

The literature indicated in the reference is discussed in the content of the scientific research, and an extremely good impression is made by the correct controversy with the theses that are not accepted, as well as the supplementary own arguments regarding the theses that are accepted by the candidate. The same approach has been taken in relation to the rich case law, which has been discussed and presented extensively.

2.3. The chosen structure of the thesis is logical and appropriate to its subject, but could be optimized. In the presented form, the study is divided into four chapters, with an obvious imbalance in the volume and the discussed issues of chapter two compared to the others. To the extent that some of the presented theses have been reflected in their respective systematic place, this further casts doubt on the need for its separation as a separate chapter in the dissertation.

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

3.1. The presented dissertation is dedicated to an interesting and complex issue that raises many theoretical and practical questions. It identifies and discusses all the main aspects of the creditor's claim defence for each of the two types of claims that are the immediate subject of the study. The used comparative approach to them also deserves a positive assessment, as a result of which a complete and comprehensive study on the subject of the dissertation is presented.

3.2. The work reveals the deep theoretical knowledge of the author in the field of civil procedural law, as well as in a number of other branches of law, which are affected in the study, as well as his possibilities for conducting independent scientific research. The dissertation leaves no doubt about Vasil

Raychev's ability to skilfully use practically all scientific methods of research - historical, comparative legal, logical, legal-dogmatic, etc.

3.3. Another undoubted merit of the dissertation is the in-depth knowledge and handling of the rich judicial practice on the matter, which has been studied and discussed in detail and critically, which has allowed the dissertation student to touch upon and theoretically understand practically all controversial and debatable moments, thereby increasing the theoretical and the practical relevance of the dissertation.

4. Evaluation of scientific and scientific-applied contributions

4.1. In terms of content, the presented dissertation offers a number of theses and conclusions of contributing importance, such as those indicated by the candidate that:

- in the scientific research, a critical and analytical review of the judicial practice on the issues related to the creditor's claims under Art. 422, para. 1 of the CPC and under Art. 464, para. 1 of the CPC, on the basis of which own conclusions were reached on the problems concerned;

- in the dissertation, a thorough analysis of both claims separately and in a comparative plan was made, and it was concluded that they ensure the protection of the creditor in various aspects;

- the nature of the preclusion period under Art. 415, para. 4 of the CPC, having reached the conclusion that its expiration precludes the possibility of the creditor to benefit from the issued execution order, from the fiction that the claim was filed on the date of submission of the application, as well as from the state so filed for the order proceedings, but not extinguishes neither the material right of the creditor (the disputed claim) nor his procedural right to have this claim protected by a claim on a general basis;

4.2. Some other main conclusions with contributing importance can be indicated, and only a part of them are the following:

- the conclusions are convincing and should be supported, that the introduced by Art. 140a.para. 2, item 7 and item 8 of the CPC, possibilities for the court in the proceedings under Art. 422 of the CPC and under Art. 464 of the CPC to oblige the parties to participate in a mediation procedure, when a claim for monetary claim with a claim price of up to BGN 25,000 is filed, are unsuccessful in view of the peculiarities of both proceedings - (p. 83 and p. 178);

- the analysis regarding the nature of the vice, which arises upon the death of a defendant in writ proceedings in the period after the submission of the application, but before the filing of the claim, with which a claim under Art. 422, para. 1 of the CPC, which argues and concludes that in this case the

adopted in item 2 of IJ No. 1/07.09.2019 on int. c. No. 1/2017 of the GACCC of the SCC - (p. 104);

- the well-argued thesis that upon termination of the proceedings under Art. 422, para. 1 of the CPC, the execution order should be annulled (s. 131-132).

- the reasoning related to the question of whether the negative declaratory claim under Art. 464, para. 1 of the CPC is assessable or non-assessable, and the thesis and considerations supporting its perception as non-assessable are convincing, although in my opinion this understanding cannot be maintained de lege lata, but it certainly has meaning as a serious proposition de lege ferenda (with 189-190);

- contributing moments are also contained in the analysis and the conclusions reached in connection with the possibility of the creditor as a plaintiff in the proceedings under Art. 464, paragraph 1 of the CPC to make an objection of expired statute of limitations regarding the claim of the defendant-creditor against the defendant-debtor. (p. 225-230, p. 234).

5. Evaluation of the publications related to the dissertation

The presented three publications are on the issues of the dissertation and are part of the presented work: The defence of the creditor against the receivable of another competing creditor in the spirit of the first Bulgarian civil procedure laws. – Juridical world, № 1, 2023; On the amendment of the claim of the creditor for the existence of the receivable under an issued enforcement order. – Commercial and obligation law, № 5, 2023; On the claim of the creditor to challenge the receivable of another competing creditor with a public receivable as a subject. – Administrative justice, № 3, 2023.

The publications are in editions that are included in the National Reference List of contemporary Bulgarian scientific publications with scientific review, maintained by NACID.

6. Author's Abstract

The abstract is prepared correctly and complies with the legal requirements.

7. Criticisms, Critical Notes, Recommendations and Questions

The dissertation argues the author's own opinions on practically all controversial issues identified in the research, which is one of its merits. However, some of the controversial theses inevitably give rise to questions and recommendations aimed at the further scientific research of the dissertation student, such as:

- the proposition that the claim under Art. 464 of the CPC has an "insubstantial surrogacy character" is not completely convincing, including because it ignores as a private case devoid of practical significance, the

hypothesis in which the debtor has assisted his apparent creditor, in which there is clearly no interest in revealing the non-existence of his claim (pp. 69, 74, 180, 224-225, 229);

- I do not find clear and uncontroversial the thesis of the nullity of the arbitration clause regarding a claim for which injunctive proceedings were subsequently initiated - if the nullity is under Art. 26, para. 2 of the Law for Obligations and Contracts due to an impossible subject, then it is initial and cannot be due to the fact that after concluding an agreement, i.e. subsequently, the subject has become impossible, as assumed at p. 89;

- I do not share the opinion that the negative declaratory claim under Art. 464 of the CPC could be brought as a partial one, as is quite correctly reflected in the dissertation (p. 175). It seems that part of the divergence in theses is also due to the different views on the concept of a "partial negative declaratory claim" - the claim that the debtor's claim is in a smaller amount than reflected in the enforcement basis is not partial, since it is requested establishing the entire amount of the claim. It is a partial claim to establish that the rival claimant's claim does not exist even to a certain amount, when it is alleged that it does not exist at all. In this case, if it is found that the claimant has no claim even to the lesser amount, then it is obvious that there is no claim for the rest, i.e. there is no difference in the defence which the claimant claims and may obtain in partial action and in full action. - the understanding that the claim under Art. 464 of the CPC can be reprehensible, for example, I find disturbing the thesis that the competing claimant can be condemned to pretend to the bailiff - (p. 215).

- it is not clear why it is assumed in some places that the subject of the claim under Art. 422 "is always a monetary claim" - cf. e.g. pp. 84, 88, 146, while in the relevant systematic places it is assumed that it can also be about other receivables - e.g. p. 77,85.

8. Conclusion

In conclusion of the above, I am convinced that the dissertation submitted for public defence on the topic "**Claims of the creditor in enforcement proceedings**", by the full-time doctoral student **Vasil Raichev Raichev**, fully meets the regulatory requirements, in view of which I will confidently vote for **Vasil Raychev Raychev** to be awarded the educational and scientific degree "doctor" Professional field: **3.6 Law (Civil procedure)**.

Sofia, August, 21, 2023

(Assoc. Prof. Dr. Kameliya Tsolova)